

Koristi i troškovi uvođenja eura u Republici Hrvatskoj

Boltižar, Petra

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Polytechnic of Međimurje in Čakovec / Međimursko veleučilište u Čakovcu**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:110:136983>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-05**

Repository / Repozitorij:

[Polytechnic of Međimurje in Čakovec Repository -
Polytechnic of Međimurje Undergraduate and
Graduate Theses Repository](#)

MEĐIMURSKO VELEUČILŠTE U ČAKOVCU
PREDDIPLOMSKI STRUČNI STUDIJ MENADŽMENT TURIZMA I
SPORTA

PETRA BOLTÍŽAR

KORISTI I TROŠKOVI UVOĐENJA EURA U REPUBLICI
HRVATSKOJ

ZAVRŠNI RAD

ČAKOVEC, 2021.

MEĐIMURSKO VELEUČILŠTE U ČAKOVCU
PREDDIPLOMSKI STRUČNI STUDIJ MENADŽMENT TURIZMA I
SPORTA

PETRA BOLTŽAR

KORISTI I TROŠKOVI UVOĐENJA EURA U REPUBLICI
HRVATSKOJ
BENEFITS AND COSTS OF INITIATION EUROS IN REPUBLIC OF
CROATIA

ZAVRŠNI RAD

Mentor: Magdalena Zeko, mag. iur.

ČAKOVEC, 2021.

Sažetak

Samim ulaskom Republike Hrvatske u Europsku uniju 1. srpnja 2013. godine, naša se država obvezala, između ostaloga, i na promjenu službene valute iz Hrvatske kune (HRK) u euro. Euro je danas službena valuta unutar devetnaest od ukupno dvadeset i sedam država članica Europske unije. Kako bi cijeli taj proces bio uspješan potrebno je zadovoljiti nekoliko kriterija koje je propisala Europska unija. Put k ispunjenju tih ciljeva započeo je 2017. godine kada su Vlada RH i Hrvatska narodna banka (u daljnjem tekstu: HNB) krenule s provođenjem Strategije za uvođenje eura kao službene valute u Hrvatskoj. Na temelju tog dokumenta, i u radu se posebno skreće pozornost na prednosti i nedostatke koji se predviđaju uvođenjem eura kao službene valute. Tako se kao najveća korist uvođenja eura ističe smanjenje valutnog rizika. Većina kredita, štednji, prodaja nekretnina i automobila izraženi su u eurima. Iako Republika Hrvatska već više od dva desetljeća održava nisku inflaciju i stabilan tečaj te konstanto radi na smanjenju javnog duga potrebno je u ovom razdoblju poduzeti i druge korake u postupku uvođenja eura kao valute. Hrvatska ispunjava gotovo sve uvjete konvergencije te je uspješno pristupila europskom tečajnom mehanizmu ERM II (u daljnjem tekstu: ERM II). Trenutno predviđanje uvođenja eura je do 2023. godine, iako se Hrvatska (kao i ostatak svijeta) našla u specifičnoj situaciji zbog pojave pandemije COVID-19. Međutim, odgovornim vođenjem ekonomske politike Vlade RH i HNB-a i dalje je moguć i ostvariv taj cilj.

U radu je prikazan nastanak Europske unije, kakvu danas poznajemo od ranih početaka, u tri glavne tematske cjeline kako bi uopće bio shvatljiv cijeli proces uvođenja eura i zašto je on važan. Nakon uvoda opisan je nastanak eura i europske zajednice. U drugoj cjelini opisane su koristi s kojima se susreće Republika Hrvatska prilikom uvođenja eura. Aspekti kroz koje su analizirane koristi su: uklanjanje valutnog rizika u gospodarstvu, smanjenje troškova zaduživanja domaćih sektora, smanjenje rizika izbijanja valutne i bankovne krize, niži transakcijski troškovi, poticaj međunarodnoj razmjeni i ulaganjima, sudjelovanje u raspodijeli monetarnog prihoda Eurosustava¹ i pristup mehanizmima

¹ Eurosustav čine Europske središnje banke i nacionalne središnje banke država članica čija je valuta euro. Glavni cilj Eurosustava je održavanje stabilnosti cijena (<https://www.ecb.europa.eu/ecb/orga/escb/eurosystem-mission/html/index.hr.html>).

financijske pomoći europodručja². Troškovi uvođenja eura promatrat će se u trećoj cjelini kroz gubitak samostalne monetarne politike, porast razine cijena zbog konverzije, rizik prekomjernog priljeva kapitala i akumulacije makroekonomskih neravnoteža, jednokratni troškovi konverzije, jednokratni troškovi pristupanja HNB-a Eurosustavu i sudjelovanje u pružanju financijske pomoći drugim državama članicama.

Cilj istraživanja bio je utvrditi koje će promjene zadesiti državu te kako ispitanici gledaju na promjenu službene valute. Nadalje u radu su prikazani stavovi o potrebi uvođenja eura i kako će se građani snalaziti s novom valutom. Određeni ispitanici mišljenja su kako nije potrebno uvoditi euro već da se zadrži izvorna valuta HRK.

Ključne riječi: uvođenje eura, Europska unija, službena valuta Europske unije, euro

² Sve su države članice Europske unije dio ekonomske i monetarne unije (u daljnjem tekstu: EMU) te usklađuju svoje ekonomske politike kako bi pridonijele ekonomskim ciljevima EU-a. Dio država članica zamijenio je svoje nacionalne valute jedinstvenom valutom euro. Te države članice čine europodručje. Danas europodručje čini 19 država članica (Austrija, Belgija, Cipar, Estonija, Finska, Francuska, Njemačka, Grčka, Irska, Italija, Latvija, Litva, Luksemburg, Malta, Nizozemska, Portugal, Španjolska, Slovenija, Slovačka) (https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/euro-area/what-euro-area_hr).

Sadržaj

1. Uvod.....	5
2. Nastanak eura i europske zajednice	6
3. Proces uvođenja eura.....	7
3.1. Pristupanje tečajnom mehanizmu ERM II.....	7
3.2. Realna konvergencija (Konvergencija dohotka).....	8
3.3. Ispunjenje Masstrichtskih kriterija.....	10
3.3.1. Stabilnost cijena	11
3.3.2. Stabilnost tečaja.....	12
3.3.3. Državne financije	13
4. Koristi uvođenja eura	15
4.1. Uklanjanje valutnog rizika u gospodarstvu	15
4.2. Smanjenje rizika izbijanja valutne i bankovne krize.	16
4.3. Poticaj međunarodnoj razmjeni i ulaganjima	17
5. Troškovi uvođenja eura u Republici Hrvatskoj.....	18
5.1. Gubitak samostalne monetarne politike.....	18
5.2. Porast razine cijena konverzije	18
5.3. Sudjelovanje u pružanju financijske pomoći drugim državama članicama.....	20
6. Istraživanje koristi i troškova uvođenja eura kao službene valute u Hrvatskoj	21
6.1. Metodologija istraživanja.....	21
6.2. Rezultati istraživanja.....	21
7. Zaključak.....	31
8. Literatura	32
POPIS TABLICA	36
POPIS SLIKA	36
POPIS GRAFIKONA.....	36

1. Uvod

Ulaskom Republike Hrvatske u Europsku uniju na osnovi Ugovora o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji, Republika Hrvatska na sebe je preuzela obvezu uvođenja eura. Na temelju toga, Vlada Republike Hrvatske je 2017. godine objavila Strategiju za uvođenje eura kao službene valute. Dugogodišnjim održavanjem stabilnog tečaja i niske inflacije te postupnim smanjenjem javnog duga omogućen je početak realizacije procesa uvođenja zajedničke valute.

Dosadašnja istraživanja pokazuju da iako je Republika Hrvatska spremna za postupak uvođenja eura, koji će sa sobom donijeti značajne pogodnosti makroekonomskoj stabilnosti i gospodarstvu, on donosi i brojne troškove. Priključenje Hrvatske Europskoj uniji rezultiralo je ostvarenjem glavnih kriterija stabilnosti cijena, održavanje javnih financija, stabilnost tečaja, dugoročnih kamatnih stopa.

Nepovoljne okolnosti uzrokovane pandemijom COVID-19 rezultirale su produljenjem ostvarenja cilja uvođenja eura. Međutim, predanim radom Hrvatska je uspješno ostvarila cilj priključenja europskom tečajnom mehanizmu ERM II.³ Do kraja 2021. godine trebali bi biti zadovoljeni kriteriji javnog duga i proračunskog manjka kako bi uvođenje eura 1. siječnja 2023. godine bilo ostvarivo.

U ovome radu definirat će se s kojim troškovima se država susreće kako bi uvela i održala novu valutu, ali i koju korist dobiva izvršenjem zadanih uvjeta i propisa. Prikazat će se koje kriterije Hrvatska mora ispuniti kako bi ostvarila strategiju uvođenja eura kao službene valute.

³ Tečajni mehanizam ERM II predstavlja sustav fiksnih deviznih tečajeva kojim se uređuju odnosi u završnoj fazi stvaranja europske Ekonomske i monetarne unije. Devizni tečaj nacionalne valute određuje se boravkom zemlje članice u ERM II, dok se kriteriji konvergencije ostvaruju kroz određene procese. Ulazak u ERM II realiziran je 10. srpnja 2020.

2. Nastanak eura i europske zajednice

Uvođenje eura 1. siječnja 1999. bio je vrhunac desetljeća dugog procesa vođenog jednostavnom i uvjerljivom logikom: lakše je trgovati na zajedničkom tržištu ako postoji zajednička vrijednost (<https://europa.eu/euroat20/hr/povijest-eura/>). „Valute koje od 1. siječnja 1999. postaju Euro (...) kao na primjer DM, Itl, Ffr, i ostale, su *de iure*⁴ samo njegovi ne decimalni dijelovi, njegova privremena inkarnacija, koja definitivno – *de iure* i *de facto*⁵ nestaje 1. srpnja 2002. godine, kada euro novčanice i kovanice ulaze u platni promet, a nacionalne valute gube i zakonski svoju platežnu moć“ (Paparella, 2000). Razvoj europske zajednice kakvu danas poznajemo krenuo je iz 1951. godine kada je osnovana Europska zajednica za ugljen i čelik, a nakon nje, 1957. godine europska Ekonomska zajednica i Europska zajednica za atomsku energiju. Osnivanje prvih zajednica značilo je početak gospodarske integracije i put prema stvaranju jedinstvenog tržišta. Nestabilni valutni odnosi ne samo da usporavaju gospodarski rast, nego predstavljaju i prepreku daljnjem ujedinjavanju Europe (Mintas-Hodak, 2010). Prvi spomen na osnivanje Ekonomske i monetarne unije (u daljnjem tekstu: EMU)⁶ javlja se 1970. godine u Warnerovom izvješću.⁷ U izvješću je navedena strategija kako ostvariti današnji EMU te je zaključeno da je potrebna jača zajednica od slobodnog tržišta.

Ta strategija naknadno se razvijala stvaranjem europskog monetarnog sustava i europske valutne jedinice. Raspravom među zemljama članicama o konkretnim koracima za ostvarenje EMU-a osniva se „Dolersov odbor“ koji je razmatrao konkretne postupke prema uvođenju zajedničke valute Euro.

Nastanak europske zajednice i valute euro kojom se danas koristi preko 340 milijuna ljudi ostvareno je brojnim strategijama, ugovorima i procesima. Stupanjem na snagu 1. studenoga 1993. godine Ugovor o Europskoj uniji, Europska ekonomska zajednica (u

⁴ „*De iure*“ označava pravni izraz kojim se označuje stanje koje je u skladu s pravnim poretkom (<https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=14253>).

⁵ „*De facto*“ u ovome slučaju tim izrazom označava se činjenično stanje nekog odnosa, bez obzira je li to u skladu sa pravnim poretkom ili ne (<https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=14178>).

⁶ Ekonomska i monetarna unija (EMU) rezultat je postupne gospodarske integracije u EU-u. Riječ je o proširenju jedinstvenog tržišta EU-a koje je obilježeno zajedničkim odredbama o proizvodima i slobodnim kretanjem robe, kapitala, radne snage i usluga. Zajednička valuta euro uvedena je u europodručju koje trenutačno čini 19 država članica EU-a (<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/hr/sheet/79/povijest-ekonomske-i-monetarne-unije>).

⁷ Naziv Warnerovo izvješće iz razloga jer ga je sastavio tadašnji luksemburški premijer Pierr Warner.

daljnjem tekstu: EEZ) postaje Europska zajednica (u daljnjem tekstu: EZ), prošireni su integracijski procesi u Europskoj Uniji na nova područja: stvoren je EMU i politička unija (EPU) (Leko, 2004). Vrijednost eura utvrđuje se u tri faze. Prva faza je liberalizacija tržišta kapitala, druga faza konvergencija nacionalne ekonomske politike i treća faza uspostava jedinstvene valute i Europske središnje banke (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=LEGISSUM:xy0026>).

3. Proces uvođenja eura

Uvođenje eura jednim dijelom ovisi i o podršci država članica posebice prilikom ulaska u ERM II. Ugovorom o funkcioniranju Europske unije definirani su svi uvjeti koji moraju biti ispunjeni za uvođenje eura. Uvjeti su jasno propisani Ugovorom iz Maastrichta⁸, a odnose se na stabilnost cijena, javnih financija, tečaja i dugoročnih kamatnih stopa. Uvjeti su postavljeni kako bi državu članicu pripremili na monetarnu uniju i odgovorno ponašanje koje će se odraziti na ekonomiju (<https://euro.hnb.hr/-/uvjeti-za-uvodenje-eura>). Prije nego što taj postupak započne država mora dokazati visok stupanj nominalne i pravne konvergencije. Na kojoj razini je taj stupanj, o tome odlučuje Europska komisija (u daljnjem tekstu: EK) i Europska središnja banka (u daljnjem tekstu: ESB) najmanje jednom u dvije godine.

3.1. Pristupanje tečajnom mehanizmu ERM II

„Europski tečajni mehanizam (u daljnjem tekstu: ERM) nastao je 1979. godine u okviru Europskoga monetarnog sustava (u daljnjem tekstu: EMS) s ciljem stabilizacije nominalnih tečajeva i, posljedično, cijena među zemljama članicama tadašnje EEZ“ (Deskar-Škrbić i Ćorić, 2016, str. 252). U listopadu 2017. godine Hrvatska je predstavila Strategiju za uvođenje eura kao službene valute u Hrvatskoj. Nakon toga, u srpnju 2019. godine u pismu namjere o ulasku u europski tečajni mehanizam Hrvatska je uspješno sprovedla mjere na koje se obvezala. Mjere uključuju, među ostalim, jačanje nadzora nad bankarskim sustavom, jačanje okvira za provedbu makroprudencijalne politike, poboljšanje upravljanja u javnom sektoru te smanjenje administrativnog i financijskog opterećenja za gospodarstvo (<https://mfin.gov.hr/vijesti/republika-hrvatska-usla-u->

⁸ Više o tome infra 3.3. Ispunjenje Maastrichtskih kriterija.

europski-tečajni-mehanizam-a-hnb-u-blisku-suradnju-s-europskom-sredisnjom-bankom/3079).

Sedam od deset zemalja koje su pristupile Europskoj uniji 1. svibnja 2004. pristupile su ERM II već 2004. i 2005. godine. Međutim, nakon utjecaja globalne financijske krize krajem 2008., nakon koje je uslijedila dužnička kriza u eurozoni, politička volja postojećih država članica eurozone da prihvate novu zemlju u monetarnu uniju jenjava (<https://euro.hnb.hr/-/koji-su-kriteriji-za-ulazak-u-tečajni-mehanizam-erm-ii->).

Posljedica kriza dovela je do otežanog pristupa tečajnom mehanizmu kako bi se smanjio rizik ugrožavanja članica europodručja od strane ranjivih država koje žele uvesti euro. Hrvatska je jedna od država članica koja se priključila mehanizmu ERM II nakon krize. Vremenski okvir priprema za ulazak u ERM II nije fiksno određen već ovisi o pregovaračkim vještinama zemlje koja pristupa mehanizmu i dogovoru s predstavnicima Europske unije.

3.2. Realna konvergencija (Konvergencija dohotka)

Supra je spomenuto kako jedan od uvjeta pristupanju tečajnom mehanizmu znači zadovoljenje određenog stupnja realne konvergencije. Sve zemlje članice koje se spremaju uvesti euro moraju zadovoljiti četiri kriterija: stabilnost cijena, državne financije, tečaj i dugoročne kamatne stope. Prije budućih zahtjeva za pristupanje tečajnom mehanizmu mora se voditi računa je li realna konvergencija (izjednačavanje dohodaka) zasnovana na povećanju konkurentnosti i produktivnosti. Kako bi se olakšala i održala Ekonomska monetarna unija u dijelu vođenja fiskalne politike, od 1. siječnja 1999. godine primjenjuje se Pakt za stabilnost i rast. Pakt osigurava provođenje kriterija konvergencije koje države članice moraju održavati. Usvojen je rezolucijom Europskog vijeća 1997. godine, i dvjema uredbama vijeća u kojima su detaljno razrađeni tehnički detalji u smislu nadgledanja proračunskih stavaka i koordinacije ekonomskih politika pri pojavi prekomjernog deficita (Kesner-Škreb, 2008). Međutim, izbijanje pandemije COVID-19 utjecalo je na neizvjesnost i opterećenje države u gospodarstvu i ekonomiji. To je dovelo do usvajanja Priopćenja o koordiniranom ekonomskom odgovoru na pandemiju korona virusa, u kojem se naglašava važnost fleksibilnosti unutar fiskalnog okvira Pakta o stabilnosti i rastu, od strane EK 13. ožujka 2020. godine. Ubrzo je usvojeno i Priopćenje o aktivaciji odredbe o suspenziji proračunskih pravila, 20. ožujka 2020. godine. Iako se

odredbe Pakta ne poništavaju, državama je dopušteno odstupiti od prethodno definiranih fiskalnih ciljeva zbog vremenskog ograničenja. EK je u travnju objavila smjernice za izradu prilagođenog formata programa stabilnosti i konvergencije za 2020. godinu. Tako je format programa konvergencije značajno skraćen i prilagođen zahtjevima i potrebama rješavanja ekonomskih posljedica pandemije. Ovako prilagođeni programi odražavaju izvanredne okolnosti i snažno ekonomsko opterećenje s kojima se trenutno susreću države članice EU (<https://vlada.gov.hr/UserDocsImages/2016/Sjednice/2020/Travanj/227%20sjednica%20VRH/Novi%20direktorij/227%20-%202020Program%20konvergencije%20Republike%20Hrvatske%20za%202020.%20i%202021.%20godinu.pdf>). Sukladno smjernicama EK, Program konvergencije Republike Hrvatske za 2020. godinu sadrži tri poglavlja. Prvi je uvod koji definira odgovor ekonomske politike na opasnosti od pandemije. Nakon toga slijedi poglavlje o makroekonomskim kretanjima, koje uključuje opis cikličkih kretanja i trenutnih makroekonomskih projekcija, kao i poglavlje o općem državnom proračunu i kretanjima javnog duga za tekuću i sljedeće fiskalne godine. Dokument je usvojen od strane Vlade RH na sjednici održanoj 30. travnja 2020. godine.

Tablica 1 Ekonomski pokazatelji konvergencije Republike Hrvatske

GODINA	STABILNOST		PRORAČUNSKA KRETANJA			TEČAJ U	DUGOROČNA
	CIJENA		DEFICIT(prekomjerni)	SUFICIT	DUG DRŽAVE	ODNOSU	KAMATNA
	INFLACIJA MJERENA HIPC-om	NA EURO				STOPA	
HRVATSKA	2018.	1,6	ne	0,2	74,7	0,6	2,2
	2019.	0,8	ne	0,4	73,2	0,0	1,3
	2020.	0,9	ne	-7,1	88,6	-1,0	0,9

Izvor 1 Izrada autora prema podacima iz <https://vlada.gov.hr/UserDocsImages/2016/Sjednice/2020/Travanj/227%20sjednica%20VRH/Novi%20direktorij/227%20-%202020Program%20konvergencije%20Republike%20Hrvatske%20za%202020.%20i%202021.%20godinu.pdf>

3.3. Ispunjenje Maastrichtskih kriterija

Ugovorom iz Maastrichta, čiji je službeni naziv Ugovor o Europskoj uniji, postavljeni su temelji Europskoj uniji kakvu danas poznajemo (https://www.ecb.europa.eu/explainers/tell-me-more/html/25_years_maastricht.hr.html). Nastao je kao rezultat višegodišnjih rasprava među državama i potpisan je u nizozemskom gradu Maastrichtu 7. veljače 1992. godine, a njegovo stupanje na snagu počinje 1. studenog 1993. Ugovor je označio početak stvaranja jedinstvene zajednice naroda u Europi. Kao takav obuhvaća tri odvojena područja: Europske zajednice⁹, zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku, suradnju u području pravosuđa i unutarnjih poslova. Njegovim djelovanjem omogućeno je uvođenje jedinstvene europske valute, eura. Rasprava europskih čelnika o jedinstvenoj valuti iz 1986. godine rezultirala je postignutim prijelazom kroz tri faze:

1. U prvoj fazi od 1. 7. 1990. do 31. 12. 1993., uvedeno je slobodno kretanje kapitala među državama članicama.
2. U drugoj fazi od 1. 1. 1994. do 31. 12. 1998., suradnja među nacionalnim središnjim bankama unaprijeđena je, a ekonomske politike država članica u većoj su mjeri usklađene.
3. U trećoj fazi od 1. 1. 1999. do danas, postupno se uvodi euro i provodi se jedinstvena monetarna politika, za što je zadužen ESB.

Tim ugovorom je prvi put jasno određeno da sve zemlje članice koje se pripremaju na uvođenje eura kao svoje službene valute, moraju zadovoljiti četiri jasno definirana kriterija:

⁹ Europske zajednice objedinjuju djelovanje, rad i donošenje odluka triju izvornih organizacija Europske unije: Europske ekonomske zajednice, Europske zajednice za ugljen i čelik, Euratoma. Ugovorom o osnivanju europske ekonomske zajednice stvoreno je zajedničko tržište utemeljeno na slobodi kapitala, ljudi, robe i usluga. Ovaj ugovor još se naziva Ugovor iz Rima te se primjenjuje od 01. siječnja 1958. godine. Danas se naziva Ugovor o funkcioniranju Europske unije (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=LEGISSUM:xy0023>). Ugovor o osnivanju Europske zajednice za ugljen i čelik počeo se primjenjivati 1952. godine, a njegova primjena prestala je 2002. godine. Potpisivanjem tog ugovora osnovana je Europska zajednica za ugljen i čelik u kojoj se šest zemalja (Njemačka, Belgija, Nizozemska, Francuska, Luksemburg, Italija) udružilo s ciljem organiziranja slobodnog kretanja ugljena i čelika (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=LEGISSUM:xy0022>). Europska zajednica za atomsku energiju (Euratom) 1957. godine potpisala je sporazum kojim se i danas provode istraživanja u području energije (<https://mzo.gov.hr/istaknute-teme/medjunarodna-suradnja-i-eu/europski-poslovi/programi-znanosti-i-tehnologije/euratom/689>). Glavni fokus je na području istraživanja nuklearne fuzije i radijacijske zaštite te razvoj fuzije magnetskog zatvaranja kao izvora energije (<https://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/en/h2020-section/euratom>).

1. Stabilnost cijena
2. Stabilnost tečaja
3. Državne financije
4. Dugoročne kamatne stope.

Tablica 2 Ispunjavanje kriterija za uvođenje eura u Hrvatskoj

	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
Stabilnost cijena	-	+	+	+	+	+	+	+
Dugoročne kamatne stope	+	+	+	+	+	+	+	+
Stabilnost tečaja	+	+	+	+	+	+	+	+
Proračunski manjak	-	-	-	+	+	+	+	-
Javni dug	-	-	-	+	+	+	+	-

Izvor 2 Eurostat, HNB

3.3.1. Stabilnost cijena

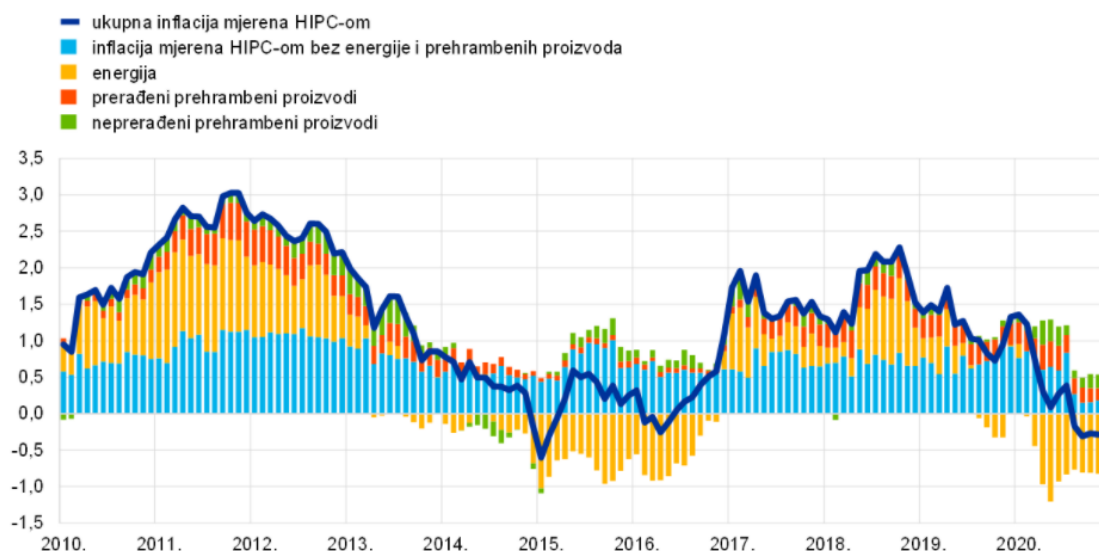
Prema članku 1. Protokola o konvergenijskim kriterijima (br. 13) propisano je: „Kriterij stabilnosti cijena iz članka 140. stavka 1. prve alineje Ugovora o funkcioniranju Europske unije znači da država članica ima razinu stabilnosti cijena koja je održiva te prosječnu stopu inflacije, promatrano tijekom jedne godine prije ispitivanja, koja ne prelazi za više od 1,5 postotnih poena stopu inflacije u najviše trima državama članicama koje su ostvarile najbolje rezultate s obzirom na stabilnost cijena. Inflacija se mjeri indeksom potrošačkih cijena na usporednoj osnovi uzimajući pritom u obzir razlike u nacionalnim definicijama” (<https://www.ecb.europa.eu/ecb/orga/escb/html/convergence-criteria.hr.html>). Prema podacima državnog zavoda za statistiku godišnja stopa inflacije u Republici Hrvatskoj u razdoblju od siječnja 2020. do siječnja 2021. godine iznosi -0,3. Taj je pad uglavnom odražavao manje doprinose inflacije cijena energije, a u drugoj polovini godine također i inflacije mjerene HIPC-om ¹⁰bez energije i prehrambenih

¹⁰ Harmonizirani indeksi potrošačkih cijena (HIPC) jesu ekonomski pokazatelji koji mjere promjenu u razini cijena dobara i usluga koje u tijeku vremena nabavljaju, koriste se njima ili ih plaćaju kućanstva, izračunati prema harmoniziranom pristupu i posebnom skupu definicija koji omogućuju izračun konzistentne mjere inflacije za Europsku uniju, europodručje i Europski gospodarski prostor, kojom se ujedno postiže i usporedivost među državama članicama (<https://www.hnb.hr/statistika/statisticki-podaci/odabrane-nefinancijske-statistike/indeksi-cijena>).

proizvoda

(<https://www.ecb.europa.eu/pub/annual/html/ar2020~4960fb81ae.hr.html#toc9>).

Slika 1 Inflacija i doprinosi po komponentama

Izvor 3 Eurostat

3.3.2. Stabilnost tečaja

Primarni cilj monetarne politike u većini zemalja je održavanje stabilnosti cijena, ali središnje banke taj cilj postižu na različite načine. Okvir monetarne politike način je na koji središnja banka instrumentima monetarne politike ostvaruje svoj cilj. Kao sidro monetarne politike, HNB je odabrala stabilnost kune u odnosu na euro. Monetarni okvir i sidro monetarne politike biraju se na temelju važnih obilježja i posebnosti gospodarstva. To su iznimno visoke razine euroizacije za hrvatsko gospodarstvo. Domaće cijene vrlo su osjetljive na promjene tečaja zbog velikog uvoza iz hrvatskog gospodarstva. S obzirom na to da se veliki postotak robe na hrvatskom tržištu uvozi iz eurozone, značajno povećanje tečaja kune u odnosu na euro moglo bi rezultirati rastom cijena te robe izražene u kunama, a time i neizravno inflacijom. Osim visoke euroizacije duga prema domaćim bankama, hrvatsko je gospodarstvo osjetljivo i na tečajne rizike zbog visoke razine inozemnog duga, od kojih je većina denominirana u eurima (<https://www.hnb.hr/-/zasto-hnb-cuva-stabilnost-tecaja->). Pridruživanjem tečajnom mehanizmu ERM II Hrvatska se obvezala da će se tečaj nacionalne valute u odnosu na euro održavati u definiranom

rasponu pariteta.¹¹ Postojeća tečajna politika koju HNB provodi proteklih godina u skladu je s potrebama ispunjenja maastrichtskog kriterija stabilnosti tečaja. Kako je u održavanju tečaja stabilnim HNB bila uspješna uplitanjem na devizno tržište, tako će i dalje nastaviti.

Tečaj je kao i cijelo gospodarstvo obilježen utjecajem pandemije te su središnje banke imale glavnu ulogu osiguravajući likvidnost, redovno funkcioniranje bankovnog sustava te uvjete povoljnog zaduživanja države. Nakon ulaska Hrvatske u ERM II, zadatak HNB je održavanje tečaja stabilnim te likvidnost bankovnog sustava visoko. Na taj način omogućit će se stabilan tečaj sve do uvođenja eura kao službene valute. Prema dosadašnjim analizama procjenjuje se povratak snažnog BDP-a, koji se održavao prije pandemije tek 2022. godine.

3.3.3. Državne financije

Prema Bubašu i suradnicima (2000) izraz "javni dug" odnosi se na akumulirana pozajmljena sredstva države, odnosno na ukupna potraživanja koja svi njezini vjerovnici imaju u javnom sektoru u bilo kojem trenutku. Zaduhivanjem se financiraju akumulirani proračunski deficiti. Deficit je jednostavno višak proračunskih rashoda nad prihodima u određenom vremenskom razdoblju.

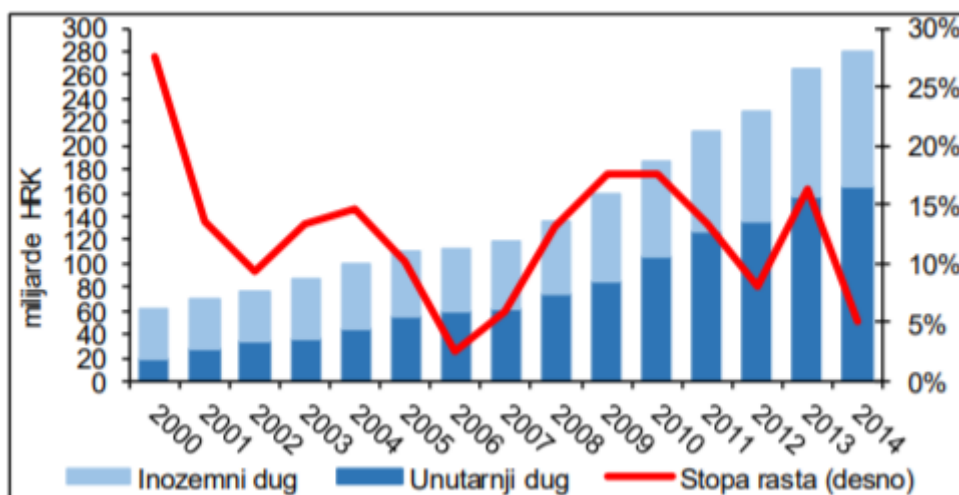
Fiskalni nadzor EK nad zemljama članicama temelji se na Izvještaju o prekomjernome proračunskome manjku i razini duga opće države. Ugovorom iz Maastrichta uspostavljena su dva glavna kriterija fiskalnog nadzora. To je udio proračunskog manjka opće države zemlje članice koji ne smije biti veći od 3 % BDP-a, i javni dug države veći od 60 % BDP-a. Deficit salda državnog proračuna od -21.982 milijuna kuna, ili 5,9 posto njegova BDP-a, imao je značajan utjecaj na iznos deficita u 2020., što je smanjenje od 22.032 milijuna kuna u odnosu na prethodnu godinu. Razlog tako velikog deficita je pad ukupne gospodarske aktivnosti uzrokovan pandemijom COVID-19, koja je imala

¹¹ tijekom razdoblja boravka u ERM II oscilacije tečaja oko dogovorenog središnjeg pariteta ne smiju biti veće od dogovorenog raspona (standardni raspon fluktuacija oko središnjeg pariteta iznosi ± 15 %, ali država može dogovoriti i manji), a središnji je paritet često ujedno bio i tečaj konverzije. S obzirom na opisanu visoku stabilnost tečaja kune, očekujemo da tečaj konverzije neće bitnije odstupati od prosječnog tečaja posljednjih godina. Točnije, s obzirom na recentna kretanja tečaja, ali i želju da se ograniči negativan utjecaj tečaja na cjenovnu konkurentnost roba i usluga, tečaj konverzije će se naći u granicama između 7,45 – 7,55 kuna za euro, ali vjerojatno bliže drugoj vrijednosti (<https://www.hgk.hr/u-razdoblje-neposredno-prije-ocekivanog-ulaska-u-erm-ii-nesto-vece-oscilacije-tecaja>).

značajan utjecaj na porezne prihode i socijalne doprinose (https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2021/12-01-02_01_2021.htm).

Dosadašnja istraživanja pokazuju da javni dug negativno utječe na ekonomski rast tek nakon što prijeđe određeni prag u postotku BDP-a. Razvijene zemlje mogu doseći veći postotak javnog duga i BDP-a bez negativnih učinaka na rast, dok se kod zemalja u razvoju u prosjeku od 50 % javljaju negativni učinci. Prema Švaljek (2007) osim o razini, vrlo je važno voditi brigu o strukturi javnog duga i o tome na koji se način i za koje namjene država može zaduživati, te kojim se instrumentima duga može koristiti. Tim se pitanjima bave institucije zadužene za upravljanje javnim dugom, koje obično nastoje sredstva što nedostaju državi pribaviti uz najniže troškove i ne izlažući se pretjeranom riziku.

Slika 2 Visina i kretanje javnog duga u Republici Hrvatskoj

Izvor 4 HNB

4. Koristi uvođenja eura

Uvođenjem eura, kao druge najznačajnije svjetske valute uz dolar, Hrvatska bi postala dijelom najužeg kruga članica naprednijih integracija Europske unije. Koristi uvođenja eura za Hrvatsku su trajne i relativno visoke. Uvođenje eura eliminira valutni rizik za građane, poduzeća i državu, smanjujući rizike financijske i makroekonomske stabilnosti. Također će imati pozitivan utjecaj na premiju za rizik vlade, dok će se regulatorni troškovi za banke značajno smanjiti, što će imati pozitivan utjecaj na razinu kamatnih stopa, dakle na uvjete financiranja i ubrzanje gospodarskog rasta. Očekuje se pozitivan utjecaj na ulaganja, kao i smanjenje transakcijskih troškova (<https://vlada.gov.hr/vijesti/koristi-od-uvodjenja-eura-za-hrvatsku-vece-su-od-troskova/22733>).

Prednosti uvođenja eura prema Strategiji za uvođenje eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj ogledat će se u uklanjanju valutnog rizika u gospodarstvu, smanjenju troškova zaduživanja domaćih sektora, smanjenju rizika izbijanja valutne i bankovne krize, nižim transakcijskim troškovima, poticaju međunarodnoj razmjeni i ulaganjima, sudjelovanju u raspodijeli monetarnog prihoda Eurosustava te pristupu mehanizmima financijske pomoći europodručja.

4.1. Uklanjanje valutnog rizika u gospodarstvu

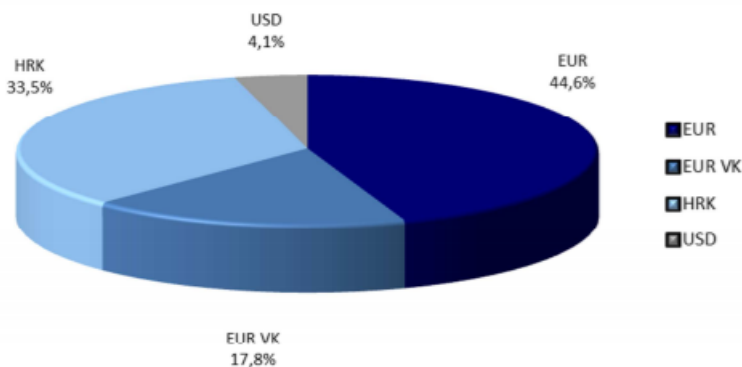
Kao glavna korist uvođenja eura ističe se uklanjanje valutnog (tečajnog) rizika u gospodarstvu. Valutnom riziku, izloženi su oni ekonomski subjekti koji nemaju usklađenu valutnu strukturu ukupne materijalne i ne materijalne imovine, jer ukoliko dođe do promjene tečaja domaće valute (HRK) dolazi do promjene u neto vrijednosti ukupne imovine (<https://euro.hnb.hr/documents/2070751/2104255/h-strategija-za-uvodenje-eura-kao-sluzbene-valute-u-HR.pdf/69a1c208-c601-4df3-95f6-d336f665b5f9>). Hrvatskom gospodarstvu pogoduje stabilnost tečaja kune prema euru što u konačnici dovodi do smanjenja deprecijacije¹². Uklanjanje tečajnog rizika trajno će utjecati na gospodarstvo Hrvatske.

Slika 3 prikazuje valutnu strukturu ukupnog duga Hrvatske 2018. godine. Najveći dio duga u stranoj valuti izražen je u eurima ukupno 62,4 %, dok jedan dio duga koji je plativ

¹² Deprecijacija označava slabljenje kupovne moći prema stranim valutama. Do njezina izazivanja dolazi putem inflacije, devalvacije, devaluacije.

u kunama iznosi 17,8 %. Ukupan dug u kunama odnosi 33,5 %, a dug u dolarima izražen je sa 4,1 %.

Slika 3 Valutna struktura ukupnog duga RH 2018.

Izvor 5 Ministarstvo financija

Uvođenjem eura valutni će rizik gotovo u potpunosti nestati jer će sav dug koji je trenutno vezan uz euro postati dug u domaćoj valuti. (<https://euro.hnb.hr/documents/2070751/2104255/h-strategija-za-uvodenje-eura-kao-sluzbene-valute-u-HR.pdf/69a1c208-c601-4df3-95f6-d336f665b5f9>).

4.2. Smanjenje rizika izbijanja valutne i bankovne krize.

Valutne krize nastaju u trenutku izraženog pritiska na tečaj domaće valute, koja primorava središnju banku da smanjuje međunarodne pričuve i povećava domaće kamatne stope ako želi očuvati stabilan tečaj ili će u suprotnom doći deprecijacije domaće valute.

Pristup banaka izvorima likvidnosti središnjih banaka u eurima, koji je prvenstveno povezan s iznosom raspoloživih deviznih pričuva, trajno će smanjiti rizik od bankarske krize i krize platno bilance (<http://www.eu-projekti.info/portal/wp-content/uploads/2017/11/Tablica-Tro--kova-i-koristi-za-uvo--enje-eura.pdf>).

Odgovornost stabilnosti eura u rukama je Europske središnje banke, te će ESB moći pružati likvidnost eura na način kako to čini HNB s likvidnošću u kunama. Uvođenjem eura, Hrvatska dobiva pristup monetarnom mehanizmu zvanom Europski mehanizam za

stabilnost (u daljnjem tekstu: ESM)¹³. ESM postoji kako bi pomogao ugroženim zemljama europodručja u financijskim teškoćama. ESM pruža pomoć otkupom državnih obveznica ili izdavanjem zajmova kredita (<http://finance.hr/smanjenje-rizika-izbijanja-valutne-bankovne-krize-uvodenjem-eura/>).

4.3. Poticaj međunarodnoj razmjeni i ulaganjima

S obzirom da je euro svjetska valuta, uvođenje eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj omogućit će usporedivost cijena jednostavniju na području eurozone i ostatka svijeta. Uvođenje eura kao valute Hrvatskoj može pridonijeti brojne pogodnosti na tržištu (npr. jačanje konkurencije ulagača) isto tako domaća gospodarstva više će dobivati na važnosti. Supra spomenuto smanjenje valutnog rizika pridonijet će većoj atraktivnosti države za potencijalna ulaganja na međunarodnoj razini, a i šire. Na taj način gospodarstvo će se povećavati te potrebna sredstva za ostvarenje projekata bit će lakše ostvariva.

Republika Hrvatska ostvaruje velik udio ukupnog BDP-a upravo zahvaljujući turizmu te će se pozitivno djelovanje posebice odnositi na turistički sektor zbog velikog utjecaja jedinstvene valute potrošača prilikom odabira željene destinacije. Turistička potrošnja u Hrvatskoj također je velika, a posjetitelji iz država članica europodručja čine gotovo 70% ukupnih prihoda od turizma te više od 60% ukupnih noćenja i dolazaka stranih gostiju (<http://finance.hr/nizi-transakcijski-troskovi-poticaj-medunarodnoj-razmjeni-sudjelovanje-monetarnom-prihodu-eurosustava/>).

Razmjena robe mogla bi se povećati zbog nižih transakcijskih troškova i lakše usporedivosti cijena te uklanjanja valutnog rizika, što bi moglo povećati cjenovnu konkurentnost hrvatskih poduzeća (<https://www.hnb.hr/documents/20182/2070697/p-033.pdf/b616e6d2-78cf-4b79-830a-789ab25e853d>). Zajednička valuta mogla bi isto tako potaknuti strane ulagače zbog smanjena tečajne neizvjesnosti te jednim od važnijih učinaka, uklanjanjem valutnog rizika.

¹³ Europski stabilizacijski mehanizam (ESM) jest financijska institucija koju su osnovale države članice europodručja. Ugovor kojim je osnovan ESM potpisan je 2. veljače 2012. godine i ratificirale su ga sve tadašnje države članice europodručja do 8. listopada 2012., kada je službeno započeo s radom (<https://www.consilium.europa.eu/hr/policies/financial-assistance-eurozone-members/>).

5. Troškovi uvođenja eura u Republici Hrvatskoj

Neposredno prije zamjene nacionalne valute (HRK) eurom nastat će jednokratni troškovi koji se odnose na izrađivanje novčanica i kovanica eura, a s druge strane na povlačenje novčanica i kovanica kune. Javljat će se troškovi prilikom prijenosa sredstava u Europsku središnju banku te prilikom uplate u instrument Europske unije kao sredstvo za pomoć drugim zemljama članicama eurozone.

Mogući nedostaci uvođenjem eura kao službene valute u Hrvatsku smatraju se relativno kratkotrajnim. Ti troškovi bit će vidljivi kroz gubitak samostalne monetarne politike, porastu razine cijena konverzije, riziku prekomjernog priljeva kapitala i akumulacije makroekonomskih neravnoteža, jednokratni troškovi konverzije, jednokratni troškovi pristupanja Hrvatske narodne banke eurosustavu, sudjelovanje u pružanju financijske pomoći drugim državama članicama.

5.1. Gubitak samostalne monetarne politike

Uvođenjem eura kao službene valute Republika Hrvatska odreći će se samostalne i monetarne politike. Hrvatska se već ulaskom u Europsku uniju odrekla dijela suvereniteta. Gubitak samostalne monetarne politike zanemariv je trošak jer je prostor za aktivno korištenje monetarne i tečajne politike i danas ograničen, uglavnom zbog velike zastupljenosti eura u hrvatskom gospodarstvu i činjenice da je Hrvatska mala i otvorena zemlja s jakom bankarskom grupom eurozone (<http://www.eu-projekti.info/portal/wp-content/uploads/2017/11/Tablica-Tro--kova-i-koristi-za-uvo--enje-eura.pdf>). S obzirom na to da odluke ESB-a imaju već snažan utjecaj na hrvatsku monetarnu politiku, uvođenje eura i službeno preuzimanje monetarne politike u europodručju neće biti dramatična promjena za Hrvatsku (<https://euro.hnb.hr/-/zasto-je-gubitak-samostalne-monetarne-politike-ocijenjen-malim-troskom->).

5.2. Porast razine cijena konverzije

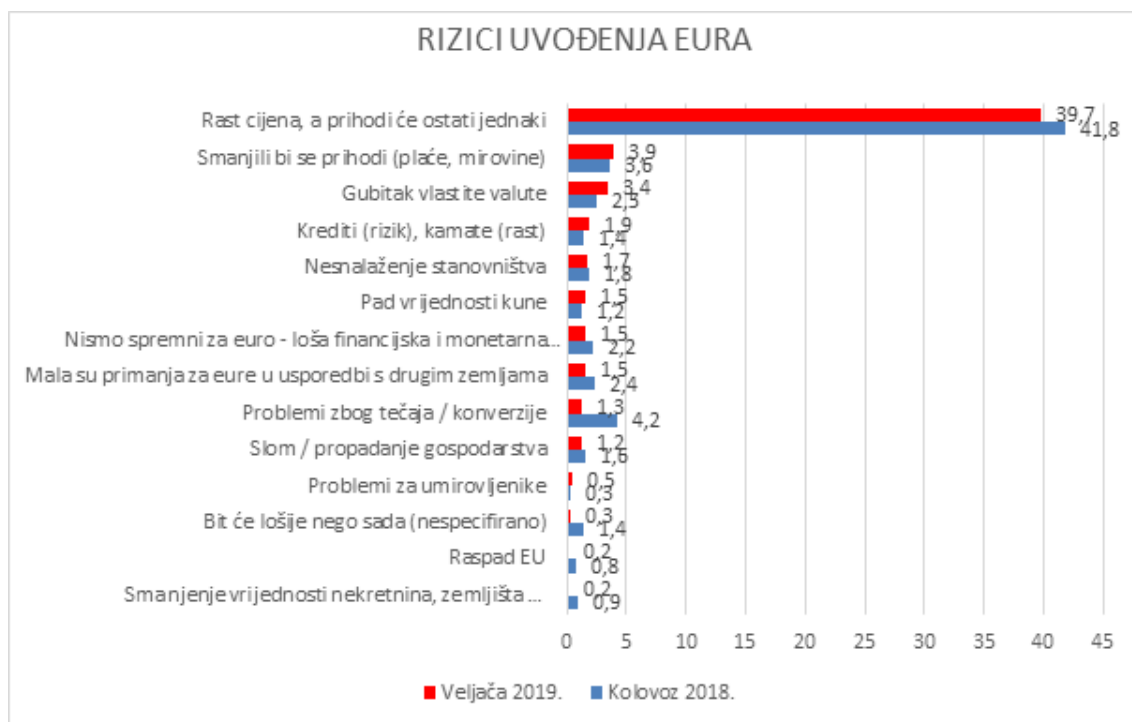
U skladu s iskustvima ostalih zemalja članica Europske unije koje su do sad provele konverziju svojih nacionalnih valuta, pretpostavlja se da će učinak konverzije kune u euro na povećanje ukupne inflacije potrošačkih cijena u Hrvatskoj biti blag i jednokratn

(Pufnik, 2018). U Hrvatskoj će razina konverzije vjerojatno biti 0,20 postotnih bodova u šest mjeseci tijekom sljedećih nekoliko konverzija.

Do porasta razine cijena najčešće dolazi zbog toga što poduzeća zaokružuju cijene na više nego što one u stvarnosti iznose (pod time se podrazumijeva ukoliko cijena nekog predmeta iznosi 6.49 HRK poduzeća tu cijenu zaokružuju na 1€, a zapravo bi trebala iznositi 0.87€) ili formiraju cijene da završavaju na devet kako bi kupci pomislili da je cijena manja. Supra spomenuto iskustvo ostalih zemalja članica može se pretpostaviti kako stanovništvo Hrvatske kao najveći rizik uvođenja eura pripisuje rastu cijena.

Slika 4 upravo prikazuje da je najveći postotak ispitanika 2019. godine smatrao da će rast cijena u odnosu na prihode biti glavni rizik uvođenja eura. Kako bi se građanima Hrvatske olakšalo preračunavanje i sprječavanje zlouporabe pri određivanju cijena, može se postići isticanjem cijena šest mjeseci prije i šest mjeseci nakon uvođenja eura u staroj i novoj valuti (<http://finance.hr/porast-razine-cijena-zbog-konverzije/>).

Slika 4 Rizici uvođenja eura u Hrvatskoj

Izvor 6 <http://finance.hr/porast-razine-cijena-zbog-konverzije/>

5.3. Sudjelovanje u pružanju financijske pomoći drugim državama članicama

Ekonomije eurozone međuzavisne su, između ostalog zahvaljujući zajedničkoj valuti. Kao rezultat toga, financijske poteškoće s kojima se suočava jedna država članica eurozone mogu imati nepovoljan učinak, ili se čak proširiti, na druge države članice ugrožavajući stabilnost međunarodne eurozone (<https://www.consilium.europa.eu/hr/policies/financial-assistance-eurozone-members/>).

Sudjelovanje u pružanju financijske pomoći drugim državama članicama smatra se rizikom i sposobnošću. Smatra se korisnim jer bi, u slučaju neuspjeha hrvatskog financijskog sustava, ostale zemlje članice Europske unije bile dužne pomoći.

„Glavni takav trošak odnosi se na uplatu određenog iznosa u temeljni kapital ESM-a, budući da nakon uvođenja eura država postaje dioničar ESM-a, pri čemu država ujedno jamči da će u slučaju potrebe uplatiti preostali dio upisanog kapitala ESM-a. Trošak sudjelovanja u mehanizmima pomoći državama članicama europodručja, uz pretpostavku da se Hrvatska u 2016. pridružila europodručju, iznosio bi oko 425 milijuna eura“ (<https://www.mingo.hr/public/documents/Eurostrategija%20-%20FINAL.pdf>). Taj bi iznos, koji uključuje korekciju iznosa kapitala zbog relativno nižeg dohotka u odnosu na prosjek EU-a, Hrvatska trebala uplatiti iz državnog proračuna tijekom nekoliko godina, konkretno u pet rata po približno 85 milijuna eura. Nakon 12- godišnjeg prijelaznog razdoblja Hrvatska više ne bi imala mogućnost korištenja korekcijskog faktora i morala bi platiti razliku, koja je iznosila otprilike 690 milijuna eura (<https://euro.hnb.hr/documents/2070751/2104255/h-strategija-za-uvodenje-eura-kao-sluzbene-valute-u-HR.pdf/69a1c208-c601-4df3-95f6-d336f665b5f9>).

6. Istraživanje koristi i troškova uvođenja eura kao službene valute u Hrvatskoj

Ovim istraživanjem nastoje se istražiti prednosti i nedostaci koje će uzrokovati uvođenje nove službene valute u Hrvatsku. Strategija za uvođenje eura objavljena je 2018. godine od strane Vlade Republike Hrvatske i Hrvatske narodne banke. Iako je strategija objavljena 2018. godine, prvi početci k tome počeli su 2017. godine. Sve do sada Republika Hrvatska neumorno radi na ispunjenju određenih kriterija Europske Unije koje je potrebno zadovoljiti kako bi uvođenje eura bilo ostvareno.

6.1. Metodologija istraživanja

Predmet ovog istraživanja bio je utjecaj uvođenja zajedničke valute euro u Republiku Hrvatsku. Detaljno su analizirane ekonomske koristi, ali i troškovi koji se prvenstveno odnose na temeljnu strategiju i dokumente relevantne za to područje. Dodatno su prikazani procesi, aktivnosti i politike čija je provedba potrebna za uvođenje eura kao službene valute u Hrvatskoj, te instrumenti ekonomske politike kojima će Hrvatska raspolagati nakon uvođenja eura. Glavni cilj na kojem se temelji ovaj rad bio je detaljno proučiti proces uvođenja eura, euroizaciju i koristi i troškove uvođenja zajedničke valute s kojima će se susresti Republika Hrvatska. Nadalje u radu prikazani su određeni kriteriji koji moraju biti ispunjeni kako bi se ostvarila strategija uvođenja eura.

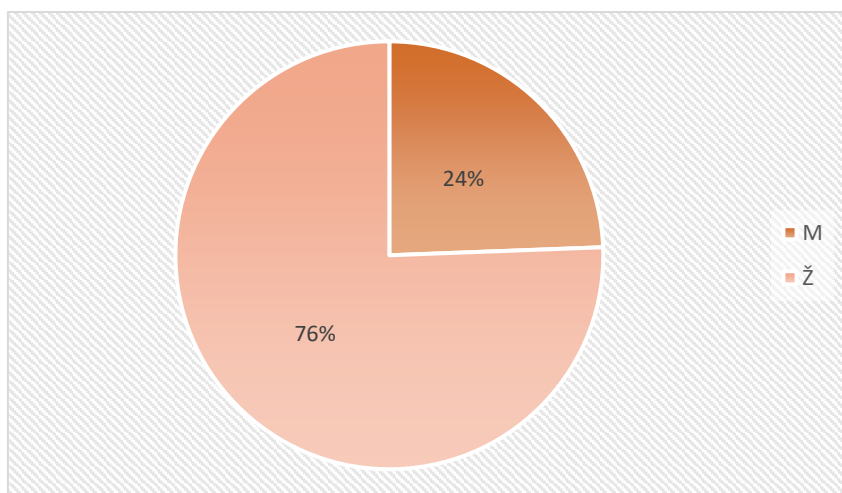
6.2. Rezultati istraživanja

Istraživanje je provedeno na dva načina. Jedan od načina bio je putem ankete „Koristi i troškovi uvođenja eura u Republici Hrvatskoj“ vlastite izrade, a dodatne informacije prikupljene su prilikom provođenja intervjua s osobama koje se bave tematikom Europske unije i uvođenjem eura.

Nadalje, najprije će biti opisani rezultati provedene ankete, nakon ankete slijedi opis provedenih intervjua s tri osobe.

Istraživanje je provedeno na 122 ispitanika, od kojih je 30 muškog spola, a 92 ispitanika ženskog spola. (Grafikon 1.)

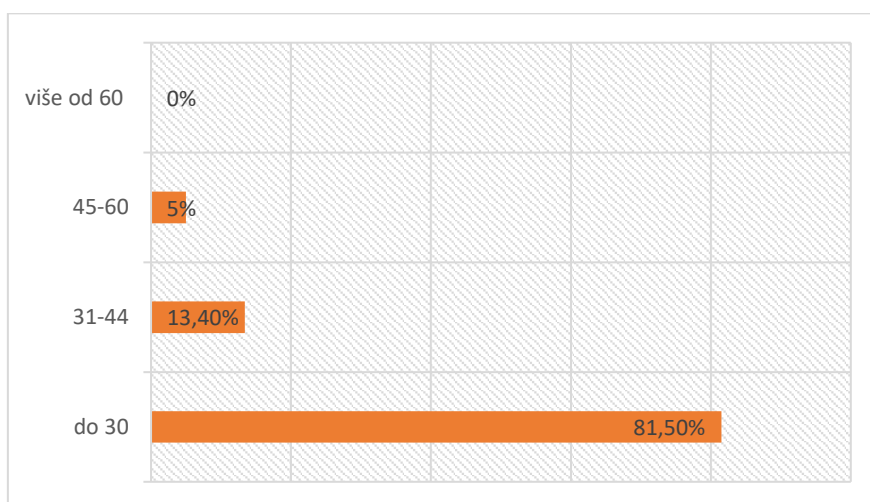
Grafikon 1 Spol ispitanika

Izvor 7 Izrada autora prema prikupljenim podacima

Anketu je ispunilo najviše ispitanika u dobi do 30 godina. Sveukupan broj čini 81,50 % ispitanika. Druga skupina koja ima najveći postotak u rješavanju ankete od 13,40 % su ispitanici u dobi od 31 do 44 godine. Niti jedan ispitanik stariji od 60 godina nije ispunio anketu. (Grafikon 2).

Grafikon 2 Dob ispitanika

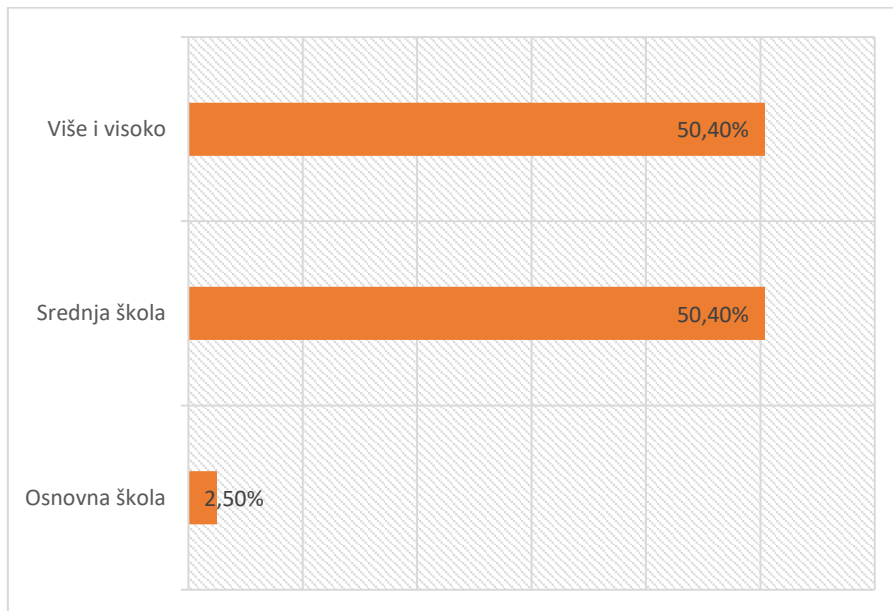

Izvor 8 Izrada autora prema prikupljenim podacima

U zadnjem pitanju koje se odnosilo na prikupljanje osobnih podataka ispitanika (Grafikon 3) prikupljeni su podaci o razini njihova obrazovanja u vrijeme ispunjavanja ankete. Rezultati nam pokazuju da 50,40 % ispitanika ima završenu srednju školu te isto toliko

ispitanika ima više i visoko obrazovanje. Svega 2,50 % ukupnih ispitanika ima završenu samo osnovnu školu.

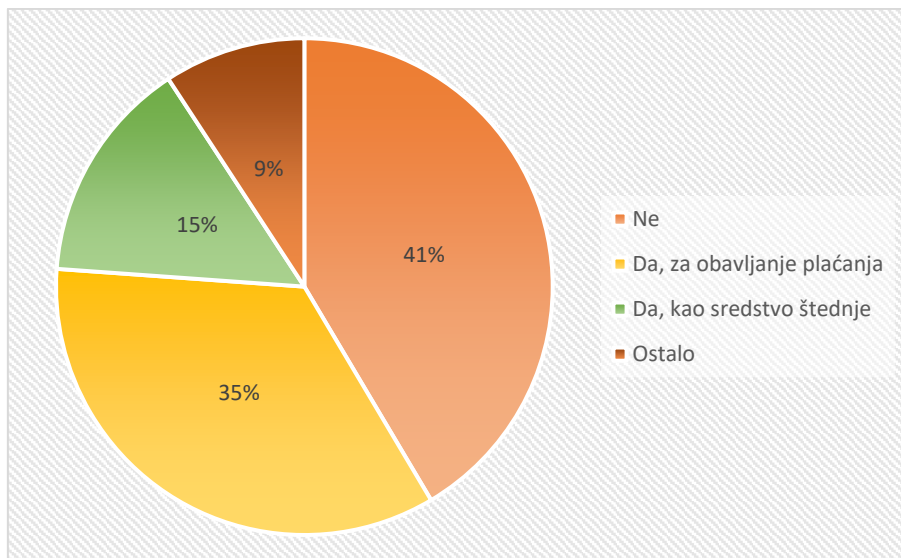
Grafikon 3 Stupanj obrazovanja ispitanika

Izvor 9 Izrada autora prema prikupljenim podacima

Prema Grafikonu 4 može se zaključiti da je većina ispitanika u proteklih godinu dana koristila euro u nekakvom obliku. Od ukupno 119 ispitanika 35 % ispitanika koristilo je euro prilikom plaćanja, a 15 % kao sredstvo štednje. Postotak ispitanika koji je koristio euro u nekim drugim prilikama je 9 %. Ispitanici koji nisu koristili euro u posljednjih godinu dana je 41 %.

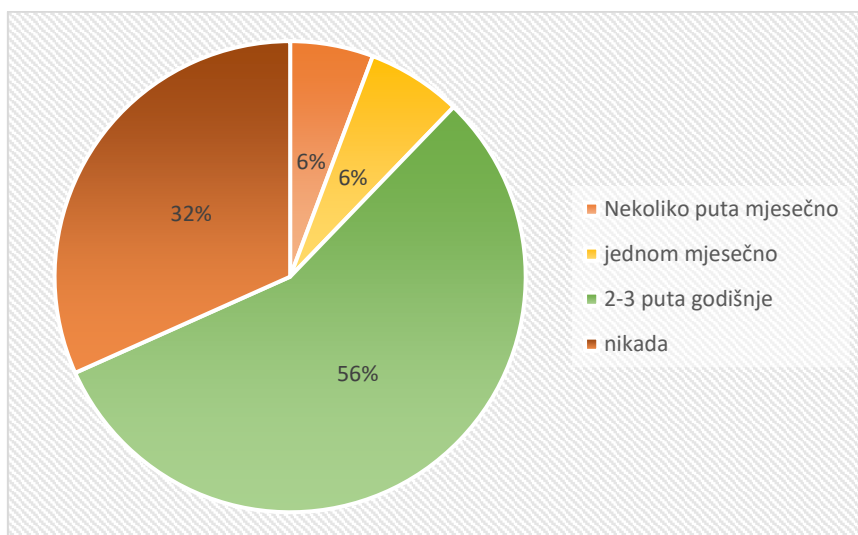
Grafikon 4 Korištenje eura u posljednjih godinu dana

Izvor 10 Izrada autora prema prikupljenim podacima

U Grafikonu 5 prikazana je učestalost korištenja eura. Najveći broj ispitanika, njih 56 %, euro koristi 2 do 3 puta godišnje. Manji broj ispitanika, svega 6 % koristi euro nekoliko puta mjesečno ili samo jednom mjesečno. Ostatak ispitanika od 32 % nikada ne koristi euro.

Grafikon 5 Učestalost korištenja eura

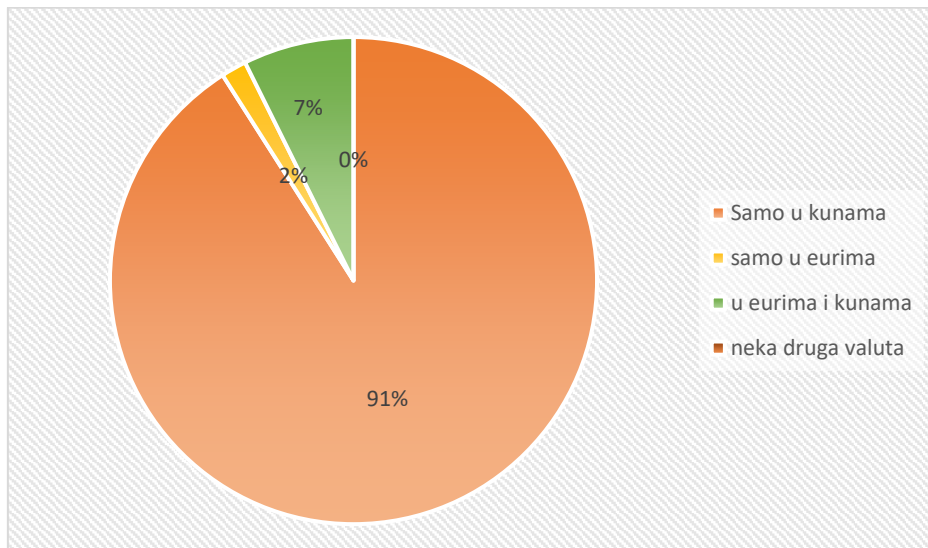

Izvor 11 Izrada autora prema prikupljenim podacima

U Grafikonu 6 prikupljeni su podaci vezani uz primanja plaća ispitanika. Može se zaključiti da velik udio ispitanika prima plaću samo u kunama (91 %). Nekolicina prima

plaću u eurima i kunama, svega 7 %, a 2 % prima plaću samo u eurima. Niti jedan od ispitanika ne prima plaću u nekoj drugoj valuti.

Grafikon 6 Primanje plaća u različitim valutama

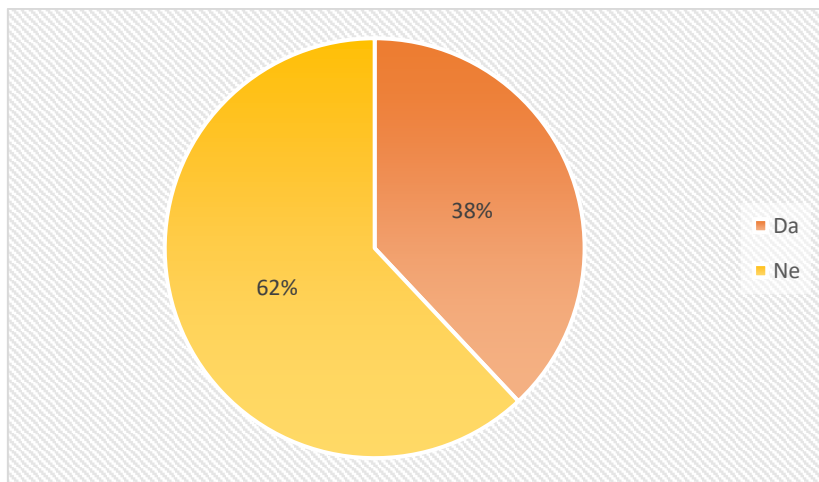

Izvor 12 Izrada autora prema prikupljenim podacima

U sljedećem pitanju testirano je koliko je ispitanika informirano o mogućim učincima uvođenja eura. Mogućnosti odabira bile su “dobra informiranost”, “srednja informiranost” i “loša informiranost”. Najveći postotak odlučio se za “srednju informiranost”, njih 60,7 %. Ukupan broj ispitanika koji smatraju da su dobro informirani je 13,9 %, a 25,4 % ispitanika nije informirano o mogućim učincima nakon uvođenja eura u Republici Hrvatskoj.

Na pitanje o potrebi uvođenja eura prikazanim Grafikonom 7, većina ispitanika (62 %) smatra da to nije potrebno, a ostatak (38 %) da je to potrebno.

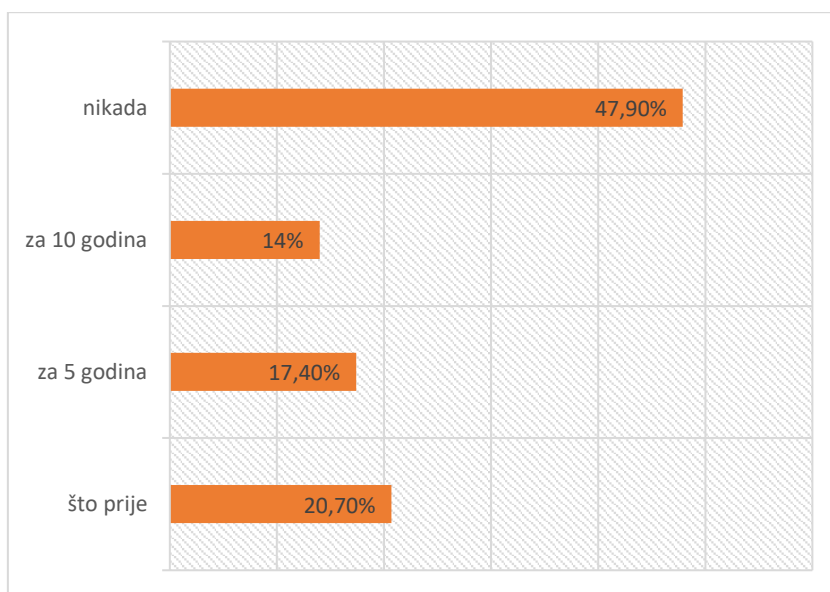
Grafikon 7 Potreba uvođenja eura

Izvor 13 Izrada autora prema prikupljenim podacima

U Grafikonu 8 prikazani su rezultati ispitanika o vremenu kada treba uvesti euro kao službenu valutu u Republiku Hrvatsku. Prema prethodnom Grafikonu 7 koji ukazuje na činjenicu da većina ispitanika nije suglasna uvođenju eura, može se zaključiti da velik dio ispitanika (47,90 %) odgovor “nikada” smatra najrealnijim. Drugi dio ispitanika koji se slaže s uvođenjem eura smatra da ga treba uvesti što prije (20,70 %), 17,40 % ispitanika smatra da će to biti za pet godina, a 14 % za deset godina.

Grafikon 8 Vremenski okvir uvođenja eura

Izvor 14 Izrada autora prema prikupljenim podacima

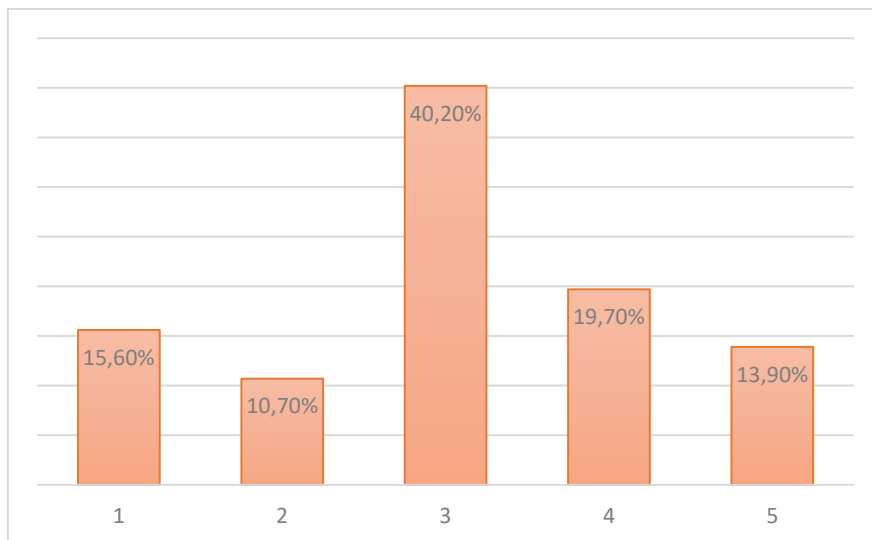
U jednome od pitanja ispitanici su morali iznijeti vlastito mišljenje o mogućim učincima uvođenja eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj. Odgovori su većim dijelom podijeljeni na dobre i loše. Što se tiče negativnih komentara, tu se najčešće spominje porast cijena, teško prilagođavanje stanovništva na euro, siromaštvo... S druge strane ispitanici tvrde da će se lakše putovati i kretati unutar područja Europske Unije, pozitivni učinci za gospodarstvo i turizam.

Na pitanje o prednostima uvođenja eura javljaju se odgovori poput lakših transakcija, povoljni uvjeti po pitanju gospodarstva, univerzalnost valute Europske Unije, neće se javljati potreba za mijenjanjem novčanica prilikom putovanja. Na temelju navedenog, može se zaključiti da se najviše ističe jednostavnost kod plaćanja, putovanja, kredita i sl.

Neki od mogućih rizika uzrokovanih promjenom valute prema mišljenju ispitanika bili bi veće siromaštvo, pad vrijednosti novca, poskupljenje osnovnih potrepština, mogućnosti prijevara, teško privikavanje stanovništva na novu valutu, gubitak suvereniteta, manje plaće. Kao odgovori koji se najviše pojavljuju mogu se istaknuti poskupljenje te prilagodba stanovništva.

Iz Grafikona 9 može se zaključiti da na skali raspona 1 do 5 gdje 1 označava „izrazito lako“, a 5 „izrazito teško“, većina ispitanika odlučila se na srednju vrijednost (40,2 %) kako bi se opisalo privikavanje korištenja eurom ako se kuna zamijeni novom valutom (Euro). Od ukupnog broja ispitanika, 15,60 % prilagodit će se bez ikakvih problema, a 13,90 % ukupnog broja ispitanika teško će odbaciti Hrvatsku kunu kao službenu valutu kako bi se naviknuli koristiti novom službenom valutom u Republici Hrvatskoj.

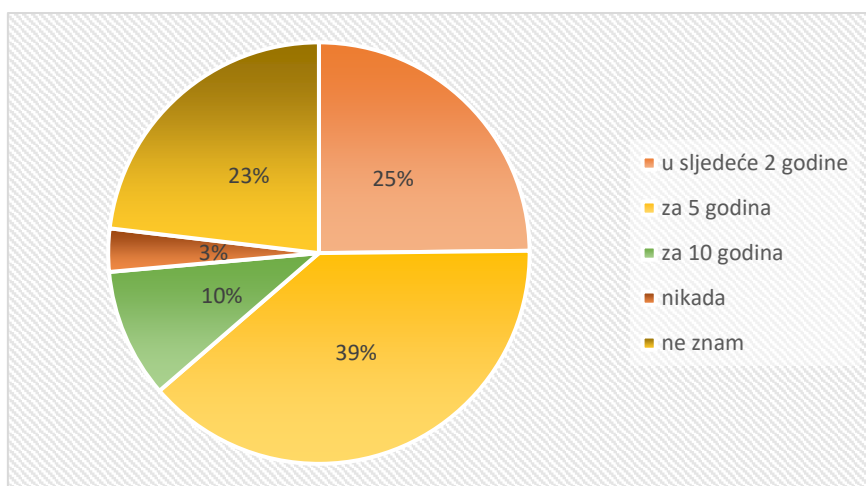
Grafikon 9 Razina prilagodbe stanovništva Republike Hrvatske na novu (buduću) valutu

Izvor 15 Izrada autora prema prikupljenim podacima

U zaključnom pitanju ankete (Grafikon 10) ispitanici su iznosili svoje mišljenje o mogućem uvođenju eura, odnosno od kada bi nova službena valuta u Republici Hrvatskoj postala euro. Najveći broj ispitanika (39 %) smatra da će se to ostvariti za pet godina, 29 % misli kako će to biti ostvarivo do 2023. godine, a samo 3 % tvrdi da do promjene nikada neće doći.

Grafikon 10 Službeno uvođenje eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj

Izvor 16 Izrada autora prema prikupljenim podacima

Drugi način prikupljanja informacija rezultat je intervjuiranja troje osoba. Te osobe u ovome radu biti će nazvane osoba A, osoba B i osoba C. Svim osobama postavljena su ista pitanja koja se nalaze u prilogu.

Osoba A i osoba B smatraju da je uvođenje eura od velike koristi za Republiku Hrvatsku, ali isto tako da stanovništvo nema veliko pravo birati želi li uvesti euro ili ne, jer prilikom potpisivanja ugovora o pripajanju Republike Hrvatske Europskoj Uniji, ona se obvezala na nekoliko uvjeta od kojih je između ostaloga i uvođenje eura kao službene valute. Osoba C smatra da nije potrebno uvođenje eura jer kako navodi: “ EMU (Ekonomska i monetarna unija) je skupina zemalja s različitim razvojnim potrebama”.

Na pitanje o vjerojatnosti uvođenja eura do 2023. godine kako je bilo planirano prema strategiji Vlade RH i Hrvatske narodne banke sve tri osobe smatraju da je vjerojatnost za to mala. Osoba A i osoba B voljele bi da se uvede što prije, dok osoba C smatra kako uvođenje eura do 2023. nije poželjno.

Pojava pandemije COVID-19 imala je velik utjecaj na ekonomiju, gospodarstvo i gotove sve elemente koji su važni za stabilno funkcioniranje država u cijelome svijetu pa tako i u Republici Hrvatskoj. Kako je uvođenje eura do 2023. godine više optimistično, a manje realno na to je imala utjecaj i pandemija. Intervjuirane osobe smatraju da će pandemija cijeli proces usporiti zbog pojave inflacije i rasta javnog duga. Prema tome može se zaključiti da će se euro uvesti nakon 2023. godine, ali ne mora značiti da je jedini razlog tome rast javnog duga, jer se u trenutnoj situaciji cijeli svijet podvrgnuo dugu na neki način.

Korist od uvođenja eura u RH imat će sve članice Europske Unije kako tvrde osobe A, B i C. Ta korist iskazat će se u transakcijskim troškovima, transparentnosti cijena te gotovo da neće postojati devizni rizik. Iako se sve osobe slažu o očitijoj koristi, osoba C smatra kako je RH mala država koja neće biti od prevelike važnosti u Bruxellesu.

Na pitanje o određenim troškovima i koristima koje se predviđaju Strategijom uvođenja eura u RH svi ispitanici smatraju kako će najveću korist RH imati u nestanku valutnog rizika te će zaduživanje biti jednostavnije i jeftinije. Što se tiče mogućih rizika koji se mogu pojaviti osoba B i C su se izjasnile da je moguć blagi val rasta cijena, odnosno da će trgovci lako moći preračunati cijenu nekog proizvoda koji sada košta primjerice 6,90

kuna u budućnosti na jedan euro. Moguća je pojava manjih plaća, slabija zaštita, sindikati i sl.

Ključni razlozi za uvođenje eura kao službene valute u RH biti će sam ulazak u EU, lakša međunarodna trgovina te međunarodni “klubovi” kao što su EU, Schengen i sl. Sve je to privlačno RH jer će na taj način dobiti ugled u međunarodnoj zajednici, iznose intervjuirane osobe.

Utjecaj euroizacije na politiku i gospodarstvo bit će pozitivan zbog jeftinog i lakšeg zaduživanja. Sve to zvuči odlično ukoliko ne dođe do krize, utoliko servisiranje dugova može postati veoma teško.

Euroizacija kredita u bankama ne bi trebala predstavljati veliki problem jer se euro najviše koristi prilikom ugovaranja kredita, kupnji nekretnina, automobile i sl. Osoba C također je nadodala da inflacija, fenomen kao takav može u budućnosti zakomplicirati stvari.

Hrvatska ima nizak stupanj monetarne suverenosti jer ljudi većinom štede u eurima, euro je mjera vrijednosti (nekretnina, automobila...). Prema tome može se zaključiti da neće doći do prevelikog gubitka monetarne samostalnosti. Kuna je čvrsto vezana uz euro što predstavlja veliku prednost jer olakšava makroekonomsku stabilnost. Na taj način osobe komentiraju gubitak samostalne monetarne suverenosti.

7. Zaključak

Ulaskom u Europsku uniju 2013. godine, Republika Hrvatska učinila je veliki korak prema članstvu unutar europodručja. Sklapanjem ugovora Republika Hrvatska obvezala se na uvođenje eura kao službene valute, prema trenutnim procjenama 2023. godine. Iako se zbog pojave pandemije uzrokovane COVID-19 virusom Hrvatska našla u teškoj financijskoj situaciji (kao i sve države europodručja, ali i u svijetu) ulazak u eurozonu 2023. godine je ostvariv zbog visokog stupnja zadovoljenja kriterija konvergencije. Kako bi uvođenje eura nastupilo u što ranijem periodu 2017. godine izdana je Strategija uvođenja eura kao službene valute u RH od strane Vlade RH i Hrvatske narodne banke. U strategiji se spominju uvjeti koje Hrvatska mora zadovoljiti te procesi kroz koje mora proći. Stavljen je naglasak na prednosti (koristi) i nedostatke (troškovi) koji će nastati uvođenjem eura kao valute. Navedene koristi kao što su uklanjanje valutnog rizika u gospodarstvu, niži transakcijski troškovi, pristup mehanizmima financijske pomoći europodručja, bit će od velike važnosti za Hrvatsku. Ulaskom u eurozonu čijom politikom upravlja Europska centralna banka dovest će do povoljnijeg zaduživanja na stranim tržištima. Popratno tome smanjit će se valutni rizik. Sve koristi koji se navode u strategiji su dugotrajne i od visoke važnosti za gospodarstvo, a troškovi relativno kratkotrajni. Smatra se kako će biti kratkotrajni zato jer je utvrđen visok stupanj euroizacije u Republici Hrvatskoj. Vrijednosti nekretnina, automobila, štednje i sl. najviše su izražene u eurima te tako ne bi trebalo doći do velikog gubitka monetarne suverenosti. Troškovi uvođenje eura mogli bi na građane negativno utjecati zbog povećanja cijena, nezaposlenosti i sl.

8. Literatura

1. Bukovšak, M. i sur. Uvođenje eura u Hrvatskoj: mogući učinci na međunarodnu razmjenu i ulaganja. <https://www.hnb.hr/documents/20182/2070697/p-033.pdf/b616e6d2-78cf-4b79-830a-789ab25e853d> (23.07.2021.)
2. Bubaš i sur. (2001). „Javni dug u republici Hrvatskoj, Financijska teorija i praksa, vol. 25(1), 1-119.
3. Deskar-Škrbić, M., Ćorić, T. Pristupanje europskom tečajnom mehanizmu ERM II: iskustva novih članica europske unije i slučaj hrvatske. <http://web.efzg.hr/repec/financije/chapter2016.pdf> (22. 7. 2021.)
4. Državni zavod za statistiku. Izvješće o proceduri prekomjernoga proračunskog manjka i razini duga opće države, Republika Hrvatska, travanj 2021. https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2021/12-01-02_01_2021.htm (1. 9. 2021.)
5. Enciklopedija.hr. <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=14253> (01.09.2021.)
6. Enciklopedija.hr. <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=14178> (01.09.2021.)
7. Europska unija. Povijest eura. <https://europa.eu/euroat20/hr/povijest-eura/> (28. 7. 2021.)
8. Europska unija. Euratom. <https://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/en/h2020-section/euratom> (1. 9. 2021.)
9. Europska unija. Što je europodručje? https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/euro-area/what-euro-area_hr (29. 8. 2021.)
10. Europska središnja banka. Glavna zadaća Eurosustava. <https://www.ecb.europa.eu/ecb/orga/escb/eurosystem-mission/html/index.hr.html> (1. 9. 2021.)
11. Europska središnja banka. Pet činjenica koje trebate znati o Ugovoru iz Maastrichta. https://www.ecb.europa.eu/explainers/tell-me-more/html/25_years_maastricht.hr.html (28. 7. 2021.)

12. Europska središnja banka. Konvergenijski kriteriji. <https://www.ecb.europa.eu/ecb/orga/escb/html/convergence-criteria.hr.html> (17.7. 2021.)
13. Europska središnja banka. Godišnje izvješće ESB-a za 2020. godinu. <https://www.ecb.europa.eu/pub/annual/html/ar2020~4960fb81ae.hr.html#toc9> (23.7. 2021.)
14. Euro HR. Zašto je gubitak samostalne monetarne politike ocijenjen malim troškom? <https://euro.hnb.hr/-/zasto-je-gubitak-samostalne-monetarne-politike-ocijenjen-malim-troskom-> (19.7. 2021.)
15. Euro HR. Kako će HNB održavati stabilnost tečaja tijekom sudjelovanja u mehanizmu ERM II? <https://euro.hnb.hr/-/kako-ce-hnb-odrzavati-stabilnost-tecaja-tijekom-sudjelovanja-u-mehanizmu-erm-ii-> (17. 7. 2021.)
16. EU-projekti.info. Tablica troškova i koristi uvođenja eura. <http://www.eu-projekti.info/portal/wp-content/uploads/2017/11/Tablica-Tro--kova-i-koristi-za-uvo--enje-eura.pdf> (22.7. 2021.)
17. Euro HR. Uvođenje eura u Republici Hrvatskoj. <https://euro.hnb.hr/-/koji-su-kriteriji-za-ulazak-u-tecajni-mehanizam-erm-ii-> (6. 7. 2021.)
18. EuroHR. Uvođenje eura. <https://euro.hnb.hr/-/uvjeti-za-uvodenje-eura> (21.8. 2021.)
19. EUR-Lex. Ugovor iz Maastrichta o europskoj uniji. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=LEGISSUM:xy0026> (21. 8. 2021.)
20. EUR-Lex. Ugovor o osnivanju europske zajednice za ugljen i čelik, Ugovor o EZUČ-u. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=LEGISSUM:xy0022> (1. 9. 2021.)
21. EUR-Lex. Ugovor iz Rima (EEZ). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=LEGISSUM:xy0023> (1. 9. 2021.)
22. Europski parlament. Povijest ekonomske i monetarne unije. <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/hr/sheet/79/povijest-ekonomske-i-monetarne-unije> (1. 9. 2021.)
23. Europsko vijeće. Vijeće Europske unije. <https://www.consilium.europa.eu/hr/policies/financial-assistance-eurozone-members/> (1. 9. 2021.)

24. Financijski klub. Smanjenje rizika izbijanja valutne i bankovne krize uvođenjem eura. <http://finance.hr/smanjenje-rizika-izbijanja-valutne-bankovne-krize-uvodenjem-eura/> (19. 7. 2021.)
25. Financijski klub. Niži transakcijski troškovi, poticaj međunarodnoj razmjeni i sudjelovanje u monetarnom prihodu eurosustava. <http://finance.hr/nizi-transakcijski-troskovi-poticaj-medunarodnoj-razmjeni-sudjelovanje-monetarnom-prihodu-eurosustava/> (22. 7. 2021.)
26. Financijski klub. Poras razine cijena zbog konverzije. <http://finance.hr/porast-razine-cijena-zbog-konverzije/> (1. 9. 2021)
27. Hrvatska gospodarska komora. U razdoblju neposredno prije očekivanog ulaska u ERM II nešto veće oscilacije tečaja. <https://www.hgk.hr/u-razdoblje-neposredno-prije-ocekivanog-ulaska-u-erm-ii-nesto-vece-oscilacije-tecaja> (22.7. 2021.)
28. Hrvatska narodna banka. Zašto HNB čuva stabilnost tečaja? <https://www.hnb.hr/-/zasto-hnb-cuva-stabilnost-tecaja-> (23.7. 2021.)
29. Hrvatska narodna banka. Indeksi cijena. <https://www.hnb.hr/statistika/statisticki-podaci/odabrane-nefinancijske-statistike/indeksi-cijena> 29.8. 2021.
30. Hrvatska narodna banka. Okvir monetarne politike. <https://www.hnb.hr/temeljne-funkcije/monetarna-politika/okvir-monetarne-politike> (29. 8. 2021.)
31. Hrvatska narodna banka. Uvođenje eura u Hrvatskoj ovisit će i o spremnosti država članica na širenje europodručja. <https://www.hnb.hr/-/uvo-enje-eura-u-hrvatskoj-ovisit-ce-i-o-spremnosti-drzava-clanica-na-sirenje-europodrucja> (1.9. 2021.)
32. Kesner- Škreb, M. (2008). „Pakt o stabilnosti i rastu.“ <http://www.ijf.hr/pojmovnik/pakt.htm> (1.9. 2021.)
33. Leko, M. (1994.)., „Europska unija, ugovor iz Maastrichta i zemlje srednje i istočne Europe“, Ekonomski vjesnik, vol 1(7), 131-134.
34. Mintas Hodak, Lj. (2010). „Povijest europskih integracija“. U: Europska unija (ur. Ljerka Mintas Hodak). Zagreb, MATE d. o. o.
35. Ministarstvo znanosti i obrazovanja. Euratom. . <https://mzo.gov.hr/istaknute teme/medjunarodna-suradnja-i-eu/europski-poslovi/programi-znanosti-i-tehnologije/euratom/689> (1. 9. 2021.)

36. Novi list. https://www.novilist.hr/novosti/hrvatska/vujcic-odrzavat-cemo-stabilan-tecaj-kune-sljedece-dvije-tri-godine-dok-ne-uedemo-euro/?meta_refresh=true (1. 9. 2021.)
37. Paparela, I. (2000). „Uvođenje eura – Početci i očekivanja”, Ekonomska misao i praksa, vol 9(2), 229-245.
38. Program konvergencije Republike Hrvatske za 2020. i 2021. godinu <https://vlada.gov.hr/UserDocsImages/2016/Sjednice/2020/Travanj/227%20sjednica%20VRH/Novi%20direktorij/227%20-%202020Program%20konvergencije%20Republike%20Hrvatske%20za%202020.%20i%202021.%20godinu.pdf> (1. 6. 2021.)
39. Pufnik, A. (2018). „Učinci uvođenja eura na kretanje potrošačkih cijena i percepcije inflacije: pregled dosadašnjih iskustava i ocjena mogućih učinaka u Hrvatskoj“, Privredna kretanja i ekonomska politika, vol. 27(1), 129-159.
40. Republika Hrvatska. Ministarstvo financija. <https://mfin.gov.hr/vijesti/republika-hrvatska-usla-u-europski-tecajni-mehanizam-a-hnb-u-blisku-suradnju-s-europskom-sredisnjom-bankom/3079> (19.7. 2021.)
41. Strategija za uvođenje eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj. <https://euro.hnb.hr/documents/2070751/2104255/h-strategija-za-uvodenje-eura-ka-sluzbene-valute-u-HR.pdf/69a1c208-c601-4df3-95f6-d336f665b5f9> (1.9. 2021.)
42. Strategija za uvođenje eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj. <https://www.mingo.hr/public/documents/Eurostrategija%20-%20FINAL.pdf> (01.09.2021.)
43. Švaljek, S. (2007). „Javni dug“. U: Javne financije u Hrvatskoj (ur. Katarina Ott). Zagreb, Institut za javne financije, str. 75 – 91.
44. Vlada Republike Hrvatske. Koristi od uvođenja eura za Hrvatsku veće su od troškova. <https://vlada.gov.hr/vijesti/koristi-od-uvodjenja-eura-za-hrvatsku-vece-su-od-troskova/22733> (23. 7. 2021.)

POPIS TABLICA

Tablica 1 Ekonomski pokazatelji konvergencije Republike Hrvatske	9
Tablica 2 Ispunjavanje kriterija za uvođenje eura u Hrvatskoj	11

POPIS SLIKA

Slika 1 Inflacija i doprinosi po komponentama.....	12
Slika 2 Visina i kretanje javnog duga u Republici Hrvatskoj.....	14
Slika 3 Valutna struktura ukupnog duga RH 2018.....	16
Slika 4 Rizici uvođenja eura u Hrvatskoj	19

POPIS GRAFIKONA

Grafikon 1 Spol ispitanika.....	22
Grafikon 2 Dob ispitanika	22
Grafikon 3 Stupanj obrazovanja ispitanika	23
Grafikon 4 Korištenje eura u posljednjih godinu dana.....	24
Grafikon 5 Učestalost korištenja eura	24
Grafikon 6 Primanje plaća u različitim valutama.....	25
Grafikon 7 Potreba uvođenja eura	26
Grafikon 8 Vremenski okvir uvođenja eura	26
Grafikon 9 Razina prilagodbe stanovništva Republike Hrvatske na novu (buduću) valutu	28
Grafikon 10 Službeno uvođenje eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj	28